

ODPOVĚĎ NA REAKCE NA OTEVŘENÝ DOPIS

Vážený pane Svobodo,

předně Vám děkujeme, že jste reagoval na otevřený dopis českých nevládních organizací podporujících demokracii a lidská práva ze dne 14. 10. 2013, jenž se zabýval účastí českých politiků na pozorování prezidentských voleb v Ázerbájdžánu.

V otevřeném dopise jsme vyjádřili své znepokojení nad prohlášeními některých českých politiků, včetně toho Vašeho, do tamních a zahraničních médií, že prezidentské volby v Ázerbájdžánu proběhly demokraticky a svobodně. Podobná prohlášení totiž dle našeho názoru přispívají k legitimizaci diktátorského režimu prezidenta Ilhama Alijeva. Přesvědčení, že současný Ázerbájdžán je nedemokratickým režimem, ostatně sdílíme s respektovanými mezinárodními organizacemi monitorujícími úroveň demokracie a lidských práv jako jsou Amnesty International, Human Rights Watch či Freedom House.¹

Rádi bychom reagovali na Vaše vyjádření v dopise ze dne 20. 10. 2013, ve kterém přirovnáváte publikování zmíněného otevřeného dopisu k praktikám „Husákova Československa“. Proti podobným označením se chceme důrazně ohradit: otevřený dopis je standardní a legitimní nástroj v komunikaci veřejnosti s politiky, vedle toho dopis byl zveřejněn až po zaslání Vám.

Rádi bychom se též vyjádřili k Vašemu prohlášení v článku ázerbájdžánského informačního portálu <http://news.day.az> s názvem „Bývalý ministr zahraničí České republiky: volební proces proběhl regulérně a transparentně“, ve kterém jste ocitován: „Nesetkali jsme se s žádným narušením práva. Atmosféra během voleb byla velmi dobrá, zároveň u voličů pozorujeme dobrou náladu“.² V odpovědi na otevřený dopis dále uvádíte: „Do médií jsem řekl jen co jsme viděl. To bylo i mým posláním. Nemohl jsem hodnotit ani kampaň, ani atmosféru (sic!) v zemi a podobně. V době kampaně jsem v Ázerbájdžánu totiž nebyl“. Tato prohlášení považujeme za velmi nešťastná z následujících důvodů.

Shledáváme velmi problematickými pozorovatelské mise, jejichž hodnocení se zakládá pouze na jednodenním pozorování několika volebních místností. Jak jistě víte, volební proces je komplexní záležitostí a k porušování pravidel dochází zejména během předvolební kampaně. Jedno- či dvoudenní pozorování voleb neumožňuje danému pozorovateli získat dostatečný vhled do situace na místě a tudíž ani relevantní informace, na jejichž základě by bylo možné průběh volebního procesu hodnotit. Právě z těchto důvodů byla v roce 2005 na půdě OSN přijata Deklarace principů pro

¹ Zprávy Amnesty International, Human Rights Watch a Freedom House hodnotící současný stav demokracie a aktuální dění v Ázerbájdžánu viz <http://bit.ly/1gmkona>, <http://bit.ly/1ed95Ma>, <http://bit.ly/1aaUiAG>

² Celý článek viz <http://bit.ly/1a4x7nJ>

mezinárodní volební pozorovatele, která je povinná komplexním pozorováním celého volebního procesu, tedy nejen volebního dne.³

To je patrně důvod, proč bylo Vaše pochvalné stanovisko k průběhu voleb v příkrém rozporu s velmi kritickými nálezy pozorovatelské mise Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) či výše zmíněných mezinárodních lidskoprávních organizací. OBSE se svými 289 krátkodobými, 30 dlouhodobými pozorovateli a týmem 13 mezinárodních expertů hodnotila volby jako nesvobodné. Například sčítání hlasů bylo pozorovateli OBSE hodnoceno negativně „v bezprecedentních 58 % pozorovaných volebních místnostech“, nemluvě o diskriminační předvolební kampani, věznění opozičních kandidátů a kritiků režimu, zastrašování voličů a kandidátů či porušování základních svobod. Toto jsou předběžné závěry mise OBSE, signatáře výše zmíněné deklarace, která postupovala podle dohodnutých mezinárodních standardů, tj. monitorovala předvolební kampaň a celkovou situaci na místě několik měsíců před samotnými volbami.⁴

Ostatně v této souvislosti považujeme za skandální i pochvalné prohlášení pozorovatelských delegací Evropského parlamentu (EP) a Parlamentního shromáždění Rady Evropy (PACE).⁵ Tím, že obě tyto pozorovatelské mise hodnotily volby na základě pozorování pouze volebního dne a jeho předvečeru, totiž jednaly v přímém rozporu se zmíněnou deklarací, jíž jsou signatáři.⁶ V Evropském parlamentu ostatně toto prohlášení vzbudilo kritiku.⁷ EP se nakonec ve své rezoluci z 23. října, která mimo jiné zmiňuje porušování základních svobod během prezidentských voleb v Ázerbájdžánu, odvolává nikoliv na prohlášení pozorovatelské mise EP, ale právě na dlouhodobou misi OBSE.⁸ Tento fakt již bohužel nic nezmění na tom, že dřívější pochvalná prohlášení pozorovatelské delegace EP a PACE v důsledku propůjčila legitimitu zfalšovanému volebnímu procesu a de facto zdiskreditovala práci nejen OBSE, ale i místních lidskoprávních aktivistů, novinářů a pozorovatelů z řad občanů, kteří volby monitorovali často za cenu osobního ohrožení.

Ve své odpovědi na otevřený dopis zmiňujete: „Bohužel nás ani jedna organizace působící v oblasti lidských práv v Ázerbájdžánu dopředu neupozornila na co si máme dát zvláště pozor, nebo s kým se máme setkat. Neudělala to ani Vaše organizace [Člověk v tísni]. Naše velvyslanectví v Baku přitom mělo úplný seznam pozvaných pozorovatelů.“ Podle našeho názoru je odpovědností každého pozorovatele vyjždějíciho do diktátorského režimu, jako je ten ázerbájdžánský, aby se dopředu informoval o situaci či rizicích, že může být taková cesta zneužita propagandou režimu. Současně Vám v budoucnu samozřejmě rádi poskytneme informace a konzultace o zemích, kde pracujeme, jak se to ostatně i stalo v případě jednoho z českých senátorů, který se pozorování v Ázerbájdžánu účastnil a s podobnou žádostí na nás obrátil.

³ Více o Deklaraci principů pro mezinárodní volební pozorovatele <http://bit.ly/HaTAcc>

⁴ Stanovisko OBSE k předběžným nálezům a závěrům k volbám viz <http://bit.ly/17etZJj>

⁵ Společné prohlášení EP a PACE viz <http://bit.ly/1a4qOGH>

⁶ Seznam signatářů Deklarace principů pro mezinárodní volební pozorovatele k dubnu 2013 viz <http://bit.ly/1a7j8n4>

⁷ Více k této debatě viz <http://bbc.in/1akeX5p>

⁸ Rezoluce EP z 23. října se zabývá volbami v Ázerbájdžánu v bodech 31 a 32, celý text rezoluce viz: <http://bit.ly/1b6R9yT>

Rádi bychom Vás tímto dopisem požádali též o to, abyste se v budoucnu účastnil jen takových pozorovatelských misí, které se řídí přijatými mezinárodními standardy a umožňují profesionální a důvěryhodné pozorování voleb.

S pozdravem,

Šimon Pánek
.....

Šimon Pánek, Člověk v tísni

DEMÁS – Asociace pro podporu demokracie a lidských práv

NESEHNUTÍ – Nezávislé sociálně ekologické hnutí